

Posudek

Disertační práce: „Digitální knihovny s volným přístupem v oblasti vědy a výzkumu a identifikace a metadatový popis jejich objektů“

Autorka: PhDr. Eva Bratková

Školitel doktorandky: doc.PhDr. Rudolf Vlasák

Doktorandka v průběhu studia plnila úkoly zadané studijním plánem, kromě plnění atestací se v souvislosti s přípravou tématu disertační práce věnovala výzkumné činnosti (účast na 2 grantových úlohách k digitálním knihovnám) včetně účasti na odborných konferencích, dále publikační činnosti (viz personální bibliografie k disertaci nebo úplná bibliografie), výukové činnosti na ÚISK FF UK v předmětu Digitální knihovny ve vědě a technice a také praktické činnosti. Založila v r. 1999 a dodnes spravuje lokální digitální systém závěrečných prací ÚISK ISDP, od roku 2004 je editorem za ČR v mezinárodním archivu E-LIS pro obor knihovní a informační vědy a od roku 2004 je garantem a místopředsedkyní Odborné komise pro otázky elektronického zpřístupňování VŠKP AKVŠ ČR.

Předložená disertační představuje výsledek hluboké analýzy posledních trendů rozvoje charakteru a vývojových trendů zakládání a rozvíjení novodobých systémů digitálních knihoven a elektronických archivů s volným přístupem v oblasti vědy a výzkumu a obsahu i rozsahu jejich informačních fondů. Jde v podstatě o sektor tzv. šedé literatury) se zvláštním – též praktickým, zaměřením na trvalou identifikaci a popis jejich digitálních objektů (příprava českých národních standardů. Při vyhodnocování jsou porovnávány nové trendy v zajišťování vědy a výzkumu literaturou v digitální formě s původními tradičními procesy komunikace vědeckých informací prostřednictvím bibliografických registrů vědecké literatury a tradičních služeb pro dodávání dokumentů.

Práce vyváženě sleduje teoretické a praktické stránky vlastního tématu a navíc předkládá vlastní tvůrčí přínos. Představuje výsledky vlastní práce na prováděné v rámci výzkumu rozvojového projektu MŠMT C1/2008 „Národní registr VŠKP a úložiště závěrečných prací se službou na odhalování plagiátů“, kterého se účastnila za AMU (UK nebyla v projektu zastoupena), a to v oblasti přípravy národních standardů (vývojové a první verze) - výměnných metadatových formátů pro komunikaci vysokoškolských kvalifikačních prací a souvisejících objektů. Dílčí kapitoly zahrnují výsledky analýzy významných mezinárodních metadatových standardů (DC, ETD-MS, xMetaDis aj.) a dále analytické komentáře k připraveným, schváleným a zveřejněným národním metadatovým standardům pro VŠ práce EVSKP-MS, pro popis fyzických osob a pro popis korporací. Schválené standardy tvoří přílohu práce. Jde o velmi aktuální problematiku, jejíž řešení, jak jej doktorandka pojala, je originální, systémové a současně i v našich podmínkách reálné.

Práce zahrnuje, kromě úvodu do problematiky a stanovení hypotéz, tři základní části. První část má obecně teoretický charakter, autorka v ní prezentuje znalosti získané analýzou podstatné světové literatury a jiných zdrojů z vymezené oblasti a získané také z vyhodnocení vlastní praxe v této oblasti. Dílčí kapitoly osvětlují problematiku hlavních pojmů (digitální knihovna, elektronický archiv aj.), typologii systémů digitálních knihoven a typologii komunikovaných informačních objektů, metadatová schémata i obecné modely či rámce digitálních knihoven (model Kahn-Wilensky a model OAIS (ISO 14721)).

Druhá část práce má systémově analytický charakter. Autorka v ní představuje výsledky dlouhodobě realizované analýzy vybraných systémů digitálních knihoven a elektronických archivů s volným přístupem v oblasti vědy a výzkumu (v globálním měřítku). Zvoleny byly systémy z oblasti počítačové vědy, informační a knihovní vědy, ekonomických studií; specifické místo je věnováno systémům pro zpřístupňování elektronických disertačních a jiných kvalifikačních prací (využito je analýzy z grantu FRVŠ č. 2045/2003, Digitální knihovna diplomových a disertačních prací UK v Praze) a také systémům citačních volně dostupných služeb). Sledovány jsou současné integrační tendence systémů digitálních knihoven šedé literatury. Úvodní partie zahrnuje také osvětlení vývoje

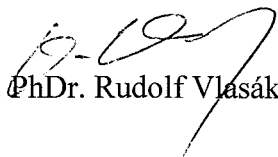
otevřeného přístupu a jeho hlavních zdrojů. Analýzy vybraných systémů se zaměřují na jejich podstatné parametry (organizační a programové zajištění, obsah informačních fondů, datové a zejména metadatové formáty, trvalé identifikátory, rozhraní pro vyhledávání informací a informační služby a propojování systémů pomocí metadatových toků).

V každém případě pokládám předložené dílo za kvalifikovaně a promyšleně zpracovanou studii, zabývající se v podstatě všemi relevantními aspekty soudobého pojetí racionálního a efektivního zprostředkování knihovních fondů s pomocí elektronických síťových prostředků

K celkovému pojetí práce nemám žádnou výhradu. Zejména musím ocenit autorčinu snahu přispět k rozvoji našeho knihovnictví a informačních služeb řadou odborných studií a článků publikovaných v oborových časopisech a na konferencích v průběhu doktorského studia. A v neposlední míře je třeba zmínit intenzivní a úspěšnou pedagogickou činnost na Ústavu informačních studií a knihovnictví.

Vzhledem k těmto skutečnostem a celkovému hodnocení jednoznačně doporučuji disertační práci PhDr. Evy Bratkové „Digitální knihovny s volným přístupem v oblasti vědy a výzkumu a identifikace a metadatový popis jejich objektů“ přijmout k obhajobě.

V Praze 25. března 2009

Doc. PhDr. Rudolf Vlasák